

ქედის მუნიციპალიტეტის, სოფელ ზედა მახუნცეთის მარანის შემსწავლელი
არქეოლოგიური ექსპედიციის მოკლე ანგარიში (2024 წელი)
Brief Report of the Archaeological Expedition Studying the Wine Cellar in the Village of Upper
Makhuntseti, Keda Municipality (2024)

თამარ შალიკაძე

სსიპ აჭარის მუზეუმის სამეცნიერო და საგამომცემლო
საქმის კურატორი, ისტორიის აკადემიური დოქტორი

იზოლდა დუმბაძე

სსიპ აჭარის მუზეუმი, ამირან კახიძის სახელობის
აჭარის არქეოლოგიური მუზეუმის ექსპოზიციის სამსახურის
უფროსი, არქეოლოგიის აკადემიური დოქტორი

TAMAR SHALIKADZE

Curator of scientific and publishing work at
LEPL Ajara Museum, PhD in History

IZOLDA DUMBADZE

LEPL Ajara Museum, Head of Exposition Service at
Amiran Kakhidze Ajara Archaeological Museum
PhD in Archaeology

DOI: <https://doi.org/10.52340/gmg2024.01.009>

აბსტრაქტი: ნაშრომში გაწარმოდგენილია 2023, 2024 წლებში, ქედის მუნიციპალიტეტის, სოფელ ზედა მახუნცეთში გამოვლენილ მარანზე წარმოებული არქეოლოგიური სამუშაოების შედეგები. აღსანიშნავია მარანის ტერიტორიაზე ჩადგმული ორრიგად განლაგებული ტრადიციული, ადგილობრივი ფორმისა და ე.წ. რელიეფურორნამენტიანი სხვადასხვა ზომის ქვევრები, ასევე მარანის ტერიტორიასა და თითო ქვევრებში გამოვლენილი სამზარეულო და სამეურნეო დანიშნულების ჭურჭლის ფრაგმენტები. მათგან გამორჩეულია წითელკეციანი ჩიბუხის ფრაგმენტი. დაცულია კოროპუსის მომრგვალებული, ორნამენტირებული ნატეხი. მსგავსი ჩიბუხები დიდი რაოდენობით გვხვდება გონიოსა და პეტრას არქეოლოგიურ მონაპოვრებს შორის, რომლებიც XVIII საუკუნის სხვადასხვა პერიოდებით თარიღდება. მნიშვნელოვანია, რომ ზოგიერთი ქვევრიდან მოხერხდა პალინოლოგიური მასალის-წიპწების შეგროვებაც. ისრაელში რადიოკარბონული გზით ჩატარებული კვლევის შედეგად მათი თარიღი XVII-XVIII სს განისაზღვრა.

საბოლოოდ კი, მეთოდური არქეოლოგიური მუშაობის, წერილობით და ეთნოგრაფიული ცნობების ურთიერთშეჯერების საფუძველზე შესაძლებლობა გვეძლევა ვთქვათ, რომ აჭარის არქეოლოგიურ ძეგლებს შეემატა დასვლეთ საქართველოსათვის დამახასიათებელი მსუბუქად გადახურული მარანი, რომელიც ფუნქციონირებდა XVIII ს-მდე.

საკვანძო სიტყვები: მარანი, ქედის მუნიციპალიტეტი, ქვევრი, მევენახეობა-მელვინეობა

Abstract: This research presents the results of archaeological investigations conducted in 2023 and 2024 at a wine cellar discovered in the village of Upper Makhuntseti, Keda Municipality, Adjara. The site features two rows of traditionally arranged clay pitchers (qvevris) of various sizes, several of which bear characteristic relief decorations. In addition to these vessels, fragments of kitchen and household pottery were uncovered both within the cellar area and inside individual pitchers. Of particular note is a fragment of a red clay tobacco pipe with a preserved section of its rounded, ornamented bowl. Similar pipes have been found in abundance at the archaeological sites of Gonio and Petra, typically dated to various phases of the 18th century. Significantly, palynological material—specifically grape seeds—was recovered from several qvevris. Radiocarbon analysis conducted in Israel has dated these samples to the 17th–18th centuries. Through methodical archaeological research and the integration of written and ethnographic sources, this site has been identified as a significant addition to the archaeological heritage of Adjara. The wine cellar exemplifies a lightly roofed structure characteristic of western Georgia, which

remained in use until the 18th century.

Keywords: wine cellar, Keda Municipality, pitcher, viticulture, winemaking.

ქედის მუნიციპალიტეტის, სოფელი ზედა მახუნცეთი მდებარეობს მდინარე აჭარისწყლის ხეობაში. ზღვის დონიდან 343 მ. სიმაღლეზე. GPS კოორდინატები: N 41°34.931. E 41° 51.643. აჭარის კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სააგენტოს ორგანიზებით არქეოლოგიური სამუშაოები 2024 წელს დავასრულეთ მერაბ ირემადის საკარმიდამო ნაკვეთში, შემთხვევით გამოვლენილ მარანზე.

მეგლზეარქეოლოგიური კვლევის ჩატარება განაპირობა სადაზვერვო სამუშაოებისას გამოვლენილმა სურათმა. კერძოდ: გზის გაყვანის დროს შემთხვევით გამოჩნდა რამდენიმე დაზიანებული ქვევრი. როგორც მეპატრონე გვიყვება, აღნიშნულ ტერიტორიაზე ქვევრების აღმოჩენის შემთხვევა ხშირი ყოფილა მეღვინეობის დარგის შეწყვეტის შემდეგაც. ოღონდ მოზრდილ ქვევრებს სხვადასხვა დანიშნულებით იყენებდნენ. ქედისთვის დამახასიათებელი ვაზის ჯიშებიდან გვისახელებს ჩხავერსა და მეკრენჩხს. ყურადღებას იქცევს ადგილის ტოპონიმი დობილათი-წიფნარა, ნაყურძნალი, ჯვარქეთი.

2023 წელს, 112 კვ. მ. ფართობზე აიგეგმა თხრილი. ზომები: 16X7 მ. იგი ექცევა NO სექტორის 1-2 და NW სექტორის 1-4 და ნაწილობრივ 11-14 კვადრატებში (ზომა 4X4 მ.), დამხრობილია ჩრდილო-დასავლეთის მიმართულებით. როგორც წესი, პირველ რიგში NO სექტორის 1-2 კვადრატებში დავიწყეთ ზედა ჰუმუსოვანი ფენის მოხსნა. სიმძლავრე 40 -80 სმ. აქვე ჩნდებოდა სხვადასხვა ჭურჭლის უსახური ნატეხები. NO სექტორის 1 და 2 კვადრატებში რამდენიმე ღარიანი კრამიტის ფრაგმენტიც დაფიქსირდა. გადმონაყარი მიწის ფენის მოხსნის შემდეგ დავედით მკვრივ გრუნტამდე. სწორედ ასეთ მკვრივ გრუნტშია ამოჭრილი ქვევრებისათვის განკუთვნილი ორმოები. ყურადღებას იქცევს გრუნტის დონეზე, NO სექტორის 1 კვადრატის ჩრდილო-დასავლეთ კუთხეში, NW სექტორის 11 კვადრატის აღმოსავლეთ მონაკვეთზე და NW სექტორის IV კვადრატის ცენტრალურ ნაწილში დაფიქსირდა ოვალური ფორმის ქვის ფილები, რომლებიც მარნის გადახურვას უკავშირდება და საგანგებოდ ჩანს ჩალაგებული. გაიწმინდა ასევე უსისტემოდ განლაგებული პატარა ზომის ქვის წყობა, რომელიც ჩრდილოეთით მიემართება და აღმოსავლეთის მიმართულებით გაუთხრელ ფართობში შედის. აქვე ყურადღებას იქცევს ღარიანი კრამიტის ფრაგმენტები (10ცალი) ერთ-ერთზე დატანილია ტალღისებური ორნამენტიც. NW სექტორის მე- 2 კვადრატის დასავლეთით, ცენტრალურ ნაწილში მოთავსებულია მოზრდილი, კირქვით გამაგრებული ქვევრი. მისგან აღმოსავლეთით გაიწმინდა თითქოს საგანგებოდ ამოჭრილი წრიული ორმოები. ჯერჯერობით ვერაფერს ვამბობთ მათი დანიშნულების შესახებ. მე- 2 კვადრატის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში გაიწმინდა ძლიერ დაზიანებული, შედარებით პატარა ზომის ქვევრის ტანის კონტურები. მისგან მოშორებით მე-3 და მე-13 კვადრატებში ჩადგმულია კვლავ დიდი ზომის ქვევრი. დასავლეთის ხაზზე განლაგებული დიდი ზომის ქვევრები მასიური, მოწითალო ფერის, მსხვილმარცვლოვანი თიხისაგანაა დამზადებული, განეკუთვნება რელიეფურ ორნამენტაციას ქვევრების ტიპს. ყველა მათგანი კირქვითაა გამაგრებული. NW სექტორის მე- 2, 3 და 4 კვადრატების ჩრდილოეთ მონაკვეთზეც გამოჩნდა ქვევრის კონტურები. გაიწმინდა 5 ქვევრი, ოღონდაც ესენი შედარებით პატარა ზომის არიან და მიეკუთვნება წრიული ზოლებით შემკული ქვევრების ტიპს. საინტერესო სურათი გამოჩნდა თხრილის აღმოსავლეთი მიმართულებით, NW სექტორის მე- 3 კვადრატის აღმოსავლეთ კედელთან ახლოს გაიწმინდა რიგით მესამე წრიული ფორმის ბრტყელი ქვა. მასზე მიდგმულია მართკუთხა ფორმის ქვა, რომელზეც გრძელდება პატარა ზომის ქვებისაგან გამართული წყობა. ესეც აღმოსავლეთის მიმართულებით გაუთხრელ ფართობში შედის. ჩანს, რომ საქმე უნდა გვქონდეს მარანთან დაკავშირებულ კედლის წყობასთან, თუმცა წინასწარეულად, მის შესწავლამდე, ფუნქციისა და დანიშნულების შესახებ ვერაფერს ვიტყვით. აქვე გაიწმინდა დერგის ძირის ფრაგმენტები, ფიქსირდება ნახშირი და ჭურჭლების უსახური ნატეხები. NW სექტორის მე-4 კვადრატის დასავლეთით კიდევ ერთი მოზრდილი ქვევრი გამოჩნდა. სულ გვაქვს მკვრივ გრუნტში, ორ რიგად ჩალაგებული 10 სხვადასხვა ტიპის ქვევრი. მათგან მთლიანად დაშლილი პირველი ქვევრის ჩახატვა ფიქსაციის შემდეგ მოხდა მთლიანად ალაგება. ამოიწმინდა მეორე და მესამე ქვევრები. ავიღეთ ანალიზისთვის საჭირო მასალა და წიპწები. აღსანიშნავია, რომ მათში დიდი რაოდენობით იყო ჩაყრილი მისი განადგურების მიზნით

გამოყენებული რიყის ქვები. დანარჩენი 7 ქვევრის კი მხოლოდ გამოჩენა პრეპარაცია მოვასწარით. არქეოლოგიური გათხრების შედეგად გამოვლენილმა სიტუაციამ გვიჩვენა, რომ საქმე უნდა გვქონდეს დასვლეთ საქართველოსათვის დამახასიათებელ მსუბუქად გადახურული მარანის ტიპთან.

ძეგლზე საბოლოო სურათის აღდგენისათვის მნიშვნელოვანი იყო აღმოსავლეთით, გაუთხრელ ფართობში მოქცეული ქვის წყობის ნაშთების შესწავლა. სწორედ ამიტომ, მიმდინარე წელს, მარანის სრულყოფილი შესწავლის მიზნით, არქეოლოგიური სამუშაოები გავაგრძელებთ თხრილის აღმოსავლეთი მიმართულებით.

ძირითადი სამუშაოები ვაწარმოეთ NO სექტორის 1-4 კვადრატებში (კვ.ზომები: 3,60X4მ.). პარალელურად NW სექტორის I, II და III კვადრატებში, ქვევრების მოედანზე ძირითადი სამუშაოები დაეთმო ქვევრების ბოლომდე გაწმენდას. ჰუმუსოვანი ფენის მოხსნის შემდეგ (სიმძლავრე - 50 სმ.), კვადრატების მიხედვით ასეთი სურათი გამოიკვეთა.

NO სექტორის I, კვადრატის აღმოსავლეთ კუთხეში, თანამედროვე ზედაპირიდან 1,4 მ. სიღრმეზე, წინა წელს გამოვლენილი გრუნტის დონეზე, გაიწმინდა ერთმანეთზე შედგმული ქვები. ასეთივე სიტუაცია გამოიკვეთა კვადრატის ჩრდილოეთ მონაკვეთზეც. მიუხედავად იმისა, რომ ქვების დიდი ნაწილი მოშლილია კარგად იკითხება კერიისთვის განკუთვნილი წყობის წრიული მოყვანილობა. ყურადღებას იქცევს მისი ცენტრალური მონაკვეთი, სადაც ფიქსირდება დამწვარ-დანახშირებული ფენა. აქვე აღმოჩნდა ცეცხლისგან გაშავებული დოქის ძირ-კედლის უსახური ფრაგმენტები, ასევე კრამიტის ნატეხები და ორი ცალი ლურსმანი.

NO სექტორის II- III კვადრატებშიც სამუშაოები გრუნტის დონეზე ვაწარმოეთ. გაიწმინდა ქვის წყობის მორღვეული, ერთი რიგი, რომელიც ჩრდილოეთით მომდევნო კვადრატშიც გრძელდებოდა, აშკარაა, რომ ყორისთვის განკუთვნილი ქვები საგანგებოდაა მონგრეული და შემდეგ ქვევრებში ჩაყრილი მისი ამოქოვლის მიზნით. ამ კვადრატის დასავლეთ ნაწილში გაიწმინდა ჯამის ნატეხები და პატარა ზომის ქვევრი-ქოცო, მკვეთრად გამოყოფილი რელიეფური ზოლებით შემკული. გამოყვ-ანილქუსლიანი. ყავისფერი თიხა განლექილია და კარგადაა გამომწვარი. მსგავსი პატარა ზომის ქვევრები მარანში სარწყოდ გამოიყენებოდა ან კიდე ნაკლული ღვინოს შესანახად. ალაგ-ალაგ ჩნდებოდა კერამიკის უსახური ნატეხები. კვლავაც მოვიპოვეთ ჩიბუხის ერთი ფრაგმენტი.

თხრილის ჩრდილოეთით გამოჩნდა ახალი რიგით მე 12-ე ქვევრი. საკმაოდ დიდი ზომის. მას ბოლომდე, ქვის დისკოსებური ფორმის სარქველის ჩათვლით შემოწყობილი ქონდა პატარა ზომის ქვები. ქვევრისთვის განკუთვნილი ორმო გრუნტშია ჩაჭრილი. მეპატრონის თხოვნით იგი ბოლომდე არ გავიწმენდია (სურ. 1).

ძეგლზე მოპოვებული მასალის დახასიათება ასეთია:

ქვევრი №1. NW სექტორის I კვადრატის აღმოსავლეთი ნაწილი, ნაწილობრივ გადადის NO სექტორის I კვადრატში. სქელკედლიანი. მოწითალო თიხის, მსხვილმარცვლოვანი-კირქვისა და პიროქსენის მინარევებით. განეკუთვნება რელიეფურ ორნამენტის ქვევრების ტიპს. პირი დაკარგულია, ტანის ზედა ნაწილზე დატანილი ქონია რელიეფური ზოლები. აქვს ასევე მასიური, რგოლისებრქუსლიანი, ბრტყელი ძირი. მთლიანად დაშლილი. გამაგრებული ყოფილა კირქვისა და ბათქაშის საკმაოდ სქელი ფენით. ზომები: ორმოს ზომა 1X1,20 სმ. კედლის სისქე 2,5 სმ.

ქვევრი №2. რელიეფურ ორნამენტის. NW სექტორის II კვადრატის ცენტრალური მონაკვეთი. მოწითალო, გადარეცხილ-განლეული თიხის. პირი მასიური, სამკუთხა-განიკვეთიანი. გამოყვანილ ყელზე რელიეფურად დატანილი აქვს მასიური რგოლებისაგან შედგენილი ორნამენტი. ტანის დასაწყისს კი - რელიეფური ქედები შემოუყვება. ტანი მსხლისებრი მოყვანილობის. ქვევრისთვის განკუთვნილ ორმოში ფიქსირდება სადრენაჟე დანიშნულების წვრილი კენჭები და გამაგრებისთვის განკუთვნილი კირქვის დეტალები. ზომები: ორმოს ზომა 1,6 მ, ქვევრის დმ. -1,1 მ., რელიეფური რგოლების დმ. 4,5 სმ, რელიეფურ ქედებს შორის დაშორება 2 სმ.

ქვევრი №3. რელიეფურ ორნამენტის. NW სექტორის III და XIII კვადრატების მიჯნაზე. მოჩალისფრო მინარევებიანი თიხის. პირი სამკუთხაგანიკვეთიანი. გამოყვანილ ყელზე რელიეფურად დატანილი აქვს მასიური რგოლებისაგან შედგენილი ორნამენტი. აღსანიშნავია, რომ სამკაულის რგოლები ამ შემთხვევაში სწორი ქედებითაა ერთმანეთთან დაკავშირებული. მსხლისებრი

მოყვანილობის ტანის ზედა ნახევარი რელიეფური ქედებითაა შემკული. ძირი კონუსური ფორმის. ქვევრისთვის განკუთვნილ ორმოში აქაც ფიქსირდება სადრენაჟე დანიშნულების წვრილი კენჭები და გამაგრებისთვის განკუთვნილი კირქვის დეტალები. ქვევრი თითქმის მხრიდან მოყოლებული, კირქვაში მთლიანადაა ჩასმული. ზომები: ქვევრის დმ. -1,15 მ., რელიეფური რგოლების დმ. 4 სმ, რგოლებს შორის დაშორება 1-1,5 სმ, რელიეფურ ქედებს შორის დაშორება 1,5 სმ.

ქვევრი № 4. NW სექტორის II კვადრატის ჩრდილო-დასავლეთ კუთხეში. მოწითალო კეცის შიგა ზედაპირი მონაცრისფრო. გაიწმინდა მხოლოდ ძირ-კედლის კონტურები. პირი და ტანი დაკარგულია. პრეპარაციის დროს გამოჩნდა მეორე, წითელკეციანი ქვევრის კონტურებიც, როგორც ჩანს გამაგრება-შეკეთების მიზნით მასში პირველი ქვევრი იყო ჩადგმული. შევადგოვეთ მისი ყელისა და მხრის ფრაგმენტები. ყელზე დატანილი ქონია თითისებრი ნაჭდევებით გამოყვანილი სადა ორნამენტი. ფიქსირდება კირქვის ნაშთები. ზომები: ქვევრის დმ. 60X70 სმ.

ქვევრი № 5. NW სექტორის II და III კვადრატების მიჯნაზე, აღმოსავლეთით. წითელკეციანი. საშუალო ზომის. გაიწმინდა მხოლოდ გადარჩენილი ძირ-კედლის კონტურები. პირი და ტანის დიდი ნაწილი დაკარგულია. ფრაგმენტებს ატყვია ცეცხლის კვალი. აქაც ფიქსირდება კირქვის ნაშთები. ზომები: ქვევრის- დმ. 60 სმ.

ქვევრი № 6. NW სექტორის III კვადრატის სამხრეთით. ჩალისფერკეციანი. საშუალო ზომის. პირის მხრისა და ტანის ნაწილი მომტვრეულია. ქვევრი ბოლომდე არაა გაწმენდილი (რადგან მარანში სამუშაოები ბოლომდე ვერ მივიყვანეთ, ქვევრების დაცულობის მიზნით, მათი ბოლომდე გაწმენდა არ ჩავთვალეთ მიზანშეწონილად). ამოვსებულია პატარა ზომის ქვებითა და კედლის ფრაგმენტებით. ყურადღებას იქცევს თიხით ამოგოზილი ადგილი ჩანს, რომ ქვევრი თავის დროზეც ყოფილა შეკეთებული. ზომები: ქვევრის- დმ. 60 სმ. ქვევრისთვის განკუთვნილ ორმოში ფიქსირდება სადრენაჟე დანიშნულების კენჭნარი .

ქვევრი № 7. NW სექტორის III კვადრატის ცენტრალურ ნაწილი. საშუალო ზომის, ყავისფერკეციანი (თიხა გამომშრალია და იოლად შლადი), დაფარულია წრიული ზოლებით. გადარჩენილია ტანის ქვედა ნახევარი. არც ეს ქვევრია ბოლომდე გაწმენდილი. ამოვსებულია ქვებითა და სავარაუდოდ პირ-კედლის ფრაგმენტებით. წრიულ ზოლებს შორის დაშორება 7 სმ. ქვევრისთვის განკუთვნილ ორმოში ფიქსირდება სადრენაჟე დანიშნულების კენჭნარი. ზომები: ქვევრის- დმ. 60 სმ.

ქვევრი № 8. NW სექტორის III კვადრატის ჩრდილო-დასავლეთით. ყავისფერკეციანი. შედარებით მოზრდილი. დაფარულია წრიული ზოლებით. წრიულ ზოლებს შორის დაშორება 13 სმ. არაა ბოლომდე გაწმენდილი. ქვევრისთვის განკუთვნილ ორმოში ფიქსირდება სადრენაჟე დანიშნულების კენჭნარი. ზომები: ქვევრის- დმ. 95 სმ.

ქვევრი № 9. NW სექტორის XIII და XIV კვადრატების მიჯნაზე. მსგავსია ზემოთ აღწერილი ნიმუშის. ზომები: ქვევრის- დმ. 60 სმ.

ქვევრი № 10. NW სექტორის IV კვადრატის სამხრეთ-დასავლეთ მონაკვეთი. მსგავსია ზემოთ აღწერილი ნიმუშის. ზომები: ქვევრის- დმ. 1,15მ.

ქვევრი № 11. NO სექტორის III კვადრატის დასავლეთი მონაკვეთი. დაშლილი. ყავისფერკეციანი , წრიული ქედებით შემკული, ბრყტელმირიანი. პატარა ზომის.

ქვევრი № 12. NO სექტორის IV კვადრატის ჩრდილოეთ მონაკვეთი. ყავისფერკეციანი. რელიერორნამენტისანი შემკულობით. პირის დმ. 37 სმ; სიღრმე 1,80 სმ.

ქვევრის ფრაგმენტები -პატარა ზომის ქვევრის პირ-ყელის ფრაგმენტი. თიხა ყავისფერკეციანი, მსხვილმარცვლოვანი, განატეხში რუხი, პირი სამკუთხაგანივკვეთიანი, გარეთკენ გადაშლილი, გარეთა მხარეს პირზე ამოკვეთილი აქვს ირიბი ნაჭდევი. ზომები: დაცული ფრაგმენტის სიმაღლის -6,5 სმ. პირ-ქობის სიფართე - 3 სმ.

ქვევრის კედლის ფრაგმენტი. ჩალისფერკეციანი, განატეხში წითელი ფერის, წვრილმარცვლოვანი, ზედაპირზე დატანილი აქვს ოვალური ფორმის რგოლები.

პატარა ზომის ქვევრის პირ-ყელის ფრაგმენტი. თიხა ღია ყავისფერი, მსხვილმარცვლოვანი, განატეხში რუხი, პირი სამკუთხაგანივკვეთიანი, ზედაპირდაბრტყელებული. ყელი გამოყვანილი. ზომები: დაცული ფრაგმენტის სიმაღლის -6 სმ. პირ-ქობის სიფართე - 2,3 სმ.

დერგის ფრაგმენტები - დერგის პირ-ყელის ფრაგმენტი. თიხა მოწითალო-მოვარდისფრო, წვრილმარცვლოვანი. აქვს სამკუთხაგანივკვეთიანი პირი, დაბრტყელებულ ზედაპირს აქვს სუსტი ღარი. შიგა მხარეს აქვს ჯამისებური ჩაღრმავება, სავარაუდოდ ხუფის მორგების მიზნით. კედლის გარე ზედაპირზე შეინიშნება ჩარხის კვალი. ყელი ფართო. ზომები: პირის დმ:13,5 სმ, დაცული ფრაგმენტის სიმაღლის -6 სმ. პირ-ქობის სიფართო - 1 სმ. კედლის სისქე-0,5 სმ.

ქოთნის ფრაგმენტები - ქოთნის პირ-ყელისა და მხარის ფრაგმენტი. ყავისფერკეციანი, წვრილმინარევიანი, პირი მომრგვალებული, გარეთკენ გადაშლილი, განატეხში აქვს ოთხკუთხა მოყვანილობის ბაკო. ყელი დაბალი, ზედაპირზე შინიშნება ზოლები და ცეცხლის კვალი. ზომები: დაცული ფრაგმენტის სიმაღლის -6,5 სმ. კედლის სისქე-0,7 სმ.

ქოთნის პირ-ყელის ფრაგმენტი. ყავისფერკეციანი, წვრილმინარევიანი, პირი მომრგვალებული, გარეთკენ გადაშლილი, განატეხში აქვს ოთხკუთხა მოყვანილობის ბაკო. ყელი დაბალი, ზედაპირზე შინიშნება ზოლები და ცეცხლის კვალი. ზომები: დაცული ფრაგმენტის სიმაღლის -4,5 სმ. კედლის სისქე-0,5 სმ.

ქილისებური ჭურჭელი - ქილისებური ჭურჭლის პირ-ყელის ფრაგმენტი. ყავისფერკეციანი. წვრილმარცვლოვანი, აქვს სადა მომაღალო პირი, გარე ზედაპირზე ატყვია ჩარხის კვალი. ზომები: პირის დმ:9,2 სმ, დაცული ფრაგმენტის სიმაღლის -6,5 სმ. კედლის სისქე-0,7 სმ.

ქილისებური ჭურჭლის პირ-ყელის ფრაგმენტი. ყავისფერკეციანი. წვრილმარცვლოვანი, აქვს სადა მომაღალო პირი, გარე ზედაპირზე ატყვია ჩარხის კვალი. ცეცხლისგან გაშავებული/ზომები: დაცული ფრაგმენტის სიმაღლის -9,5 სმ. კედლის სისქე-0,3 სმ.

სამზარეულო ჭურჭლის ფრაგმენტები - ჭურჭლის პირის ფრაგმენტი, ჩალისფერკეციანი, წვრილმინარევიანი, მომრგვალებული პირი გარეთკენ გადაკეცილი. ზომები: დაცული ფრაგმენტის სიმაღლე 3,5 სმ. კედლის სისქე: 0,6 სმ. არის კიდევ ერთი ჭურჭლის კედლის ფრაგმენტი. წითელკეციანი, წვრილმინარევიანი, შემკულია ირიბი ჭდეებით. სხვა მასალიდან ყურადღებას იქცევს წითელკეციანი და მოყავისფრო თიხის ჩიბუხის ფრაგმენტები. მსგავსი ჩიბუხები დიდი რაოდენობით გვხვდება გონიოსა და პეტრას არქეოლოგიურ მონაპოვრებს შორის, რომლებიც XVIII საუკუნის სხვადასხვა პერიოდებით თარიღდება.

გასული საუკუნიდან მოყოლებული რეგიონში მიმდინარე შემთხვევითი თუ გეგმაზომიერი არქეოლოგიური კვლევების შედეგად დაგროვდა მდიდარი, არქეოლოგიური და ეთნოგრაფიული კვლევის შედეგები [კახიძე, მამულაძე, 2016:181-190]. აღსანიშნავია ისიც, რომ ბოლო წლების სადაზვერვო სამუშაოებისა და არქეოლოგიური კვლევა-ძიების შედეგად განსაკუთრებით მოიმატა ცალკეული ქვევრების, მარნებისა და საწნახლების გამოვლენის შემთხვევებმა. მხედველობაში გვაქვს ჩაისუბნის, კაპნისთავის, სინდიეთის, ილიას მარანი, ორცვას, ზესოფლის და ა.შ. [კახიძე, სურმანიძე, 2013: 222-231., კახიძე, შალიკაძე: 2015: 104-116., კახიძე, შალიკაძე..., 2017: 25-32., კახიძე, მამულაძე, 2018: 130-139., მამულაძე, შალიკაძე....., 2013., მინდორაშვილი, 2015: 323-334]. მეთოდური არქეოლოგიური მუშაობის, წერილობით და ეთნოგრაფიული ცნობების ურთიერთშეჯერების საფუძველზე [ბოხოჩაძე:1963:165-176; ბერიძე:1975:13-27; შაშიკაძე, მახარაძე:2011:34-50; 91-92]. შესაძლებლობა გვეძლევა ვთქვათ, რომ აჭარის არქეოლოგიურ ძეგლებს შეემატა დასვლეთ საქართველოსათვის დამახასიათებელი მსუბუქად გადახურული მარანი, რომელიც ფუნქციონირებდა XVIII ს-მდე.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ბერიძე კ., 1975: მევენახეობა და მისი პერსპექტივები აჭარაში. ბათუმი
2. ბოხოჩაძე ა., 1963: მევენახეობა-მელვინეობა ძველ საქართველოში არქეოლოგიური მასალების მიხედვით. თბილისი
3. კახიძე ა. სურმანიძე ნ., 2013. სოფელ ჩაისუბნის „შუამთის“ გორანამოსახლარის არქეოლოგიური დაზვერვის შედეგები. – აჭარა წარსული და თანამედროვეობა, I ბათუმი. გვ. 222–231.
4. კახიძე ა. შალიკაძე თ., 2015. ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტის სოფ. მახოს 2013 წლის არქეოლოგიური გათხრების ანგარიში. – აჭარა წარსული და თანამედროვეობა, II ბათუმი, გვ. 104–116.
5. კახიძე ა., მამულაძე შ., 2016: აჭარის არქეოლოგიური ძეგლები. თბილისი.
6. კახიძე ა. შალიკაძე თ. ნაგერვაძე მ., 2017 ახალი არქეოლოგიური აღმოჩენები სოფელ კაპნისთავში. – აჭარა წარსული და თანამედროვეობა, III, ბათუმი, გვ. 25–32.
7. კახიძე ა. მამულაძე შ., 2018 - ქვევრის ერთი სახეობის გავრცელების საკითხისათვის პონტოს პირეთში, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მაცნე #1. თბილისი. გვ. 130-139.
8. მამულაძე შ. შალიკაძე თ. ასლანიშვილი ლ., 2013. გონიოს ციხის სამხრეთ-აღმოსავლეთ მონაკვეთში 2012 წელს წარმოებული გათხრების მოკლე ანგარიში. - აჭარა წარსული და თანამედროვეობა, I ბათუმი.
9. მინდორაშვილი დ., 2015. ხიხანის ციხეზე 2013 წელს ჩატარებული არქეოლოგიური გათხრების შედეგები. აჭარა წარსული და თანამედროვეობა. II. ბათუმი, გვ. 323-334.
10. შაშიკაძე ზ, მახარაძე მ., 2011: აჭარის ლივის ვრცელი და მოკლე დავთრები, თბილისი
11. შაშიკაძე ზ, მახარაძე მ., 2021: ლალამუსტაფა ფაშას ვაყუფ- ნამეები საქართველოს შესახებ, თბილისი

